

Inhoud

- Het boerenzwaluwproject
- Hoe gaat het met het Grote Goor?
- Een eigen stekkie
- Woord van de voorzitter
- „Samen voor de patrijs“ (deel 2)

Het Boerenzwaluwproject

Vanuit de Projectgroep Landschap Vragender (PLV) is er in 2017 bedacht om ter aankleding van de wandelroutes van de SMVV op verschillende plekken in Vragender palen te plaatsen voor de boerenzwaluw. Raymond Krabbenborg zag soortgelijke palen in Beltrum staan, die daar door een werkgroep geplaatst waren en vond dit ook een goed idee voor Vragender. Samen met Laurens Garstenveld heeft hij een plan bij de gemeente ingediend en subsidie aangevraagd. Daarmee konden zij de palen, de gegalvaniseerde draad en zelfs de

Boerenzwaluw (Jos Korenromp)

porseleinen potjes aanschaffen. De palen lijken dus precies op de oude elektriciteitspalen van vroeger, die als rust- en foerageplaats voor de boerenzwaluw dienden. Deze palen werden in juni 2017 met hulp van de heer Nijland, Harry Lageschaar en Arnold Lageschaar geplaatst op 4 plekken in en

rondom Vragender. Zij staan voornamelijk in de buurt van boerenbedrijven en bij poelen, daar waar de boerenzwaluw toch al woont, omdat zij daar genoeg insecten kan vinden en modder uit sloten en poelen kan halen om een nest te bouwen. De nesten bevinden zich in de schuren en onder de dakpannen. Anderhalve week na het plaatsen van de palen in juni 2017 gingen de eerste boerenzwaluwen al op de draden zitten. Een buurtbewoonster heeft op een vroege ochtend zelfs een keer meer dan 80 boerenzwaluwen geteld! Het bijzondere is dat de draden ook echt alleen maar de boerenzwaluwen aantrekken. Er is nog nooit een andere vogel op gezien. De PLV ontvangt vele enthousiaste reacties over dit project. Mensen vinden het leuk om te zien, stoppen er zelfs voor en nemen een foto. Het is een soort herboren jeugdsentiment voor de mensen en voor de boerenzwaluw een fijne plek om rustend het gebied te verkennen.

Hoe gaat het met het Grote Goor?

De Stichting Marke Vragender Veen heeft meer gebieden in beheer dan alleen het Vragenderveen. Langs de Schaarsbeek en tussen Goordiek en

Kloosterbos ligt, aan een kant omgeven van hoge populieren, het unieke natuurgebied Grote Goor. Dit gebied ligt op grond van de gemeentes Aalten, Oost Gelre en Winterswijk en wordt door de SMVV beheerd. Eigenaar van het grote Goor is Natuurmonumenten. Op 22 maart kwamen deze twee natuurverenigingen bij elkaar om het over de stand van zaken van het Grote Goor te hebben. Dat deden zij samen met een zaal vol vrijwilligers, buurtbewoners en geïnteresseerden die allemaal belangstelling toonden voor dit mooie gebied, maar zeker ook ideeën hadden over hoe je er verder mee om zou kunnen gaan. De inleiding van deze avond verzorgden Harry Krabben van de SMVV en Udo Hassefras van Natuurmonumenten. Vervolgens hebben Robert Ketelaar van Natuurmonumenten en Laurens Garstenveld van de SMVV verteld waar het Grote Goor precies ligt, wat ze in de afgelopen jaren toegepast (bijvoorbeeld Galloway-runderen laten grazen) of juist niet gedaan hebben en wat er verder voor mogelijkheden zijn voor de nieuw op te stellen natuurvisie. Om de 6 jaar wordt namelijk even stil gestaan en gekeken wat er van de zogenaamde natuurvisie terecht is gekomen en om de 18 jaar wordt een nieuwe natuurvisie opgesteld.

Goor betekent nat, ellendig, veenachtige bodem en voedselarm. Het Grote Goor is dan ook een leemachtige zandige bodem met daarop zure veengrond. Rond 1900 lag alle landbouwgrond hoger dan de natuurgebieden en in 1910 werd de Schaarsbeek gegraven als poging om het Meddoseveen te ontwateren. 15 jaar geleden werd de Schaarsbeek zo meanderend aangelegd zoals die nu nog steeds is en zijn er een paar poelen gegraven. Verder bestaat het gebied uit kruiden- en faunarijk grasland, zilt- en overstromingsgrasland en een dennen-, eiken- en beukenbosje. Aan de noordelijke kant grenst het natuurgebied aan een intensieve boerderij. In de huidige natuurvisie was het streefbeeld een zogenaamd beekdallandschap, open gehouden door extensieve begrazing en met een geleidelijke overgang naar het aangrenzende Kloosterbos.

De belangrijkste kwaliteiten van het Grote Goor zijn de rust voor wintergasten (zoals Wintertaling, Smient, Krakeend, Kolgans, Watersnip, Grote Zilverreiger, Blauwe Kiekendief) en trekvogels (zoals Zomertaling en Zwarte Ooievaar), natte omstandigheden, ruigte en struweel (zoals bijvoorbeeld Roodborsttapuit, Spotvogel, Zwartkop, Rietgors en

Grasmus) in een vrij open landschap en geleidelijke overgangen in het landschap (gradatie). Daarbij zijn de belangrijkste knelpunten het ontwikkelen van een soortenrijke vegetatie op veraard veen, wat een uitdaging is, de aanwezigheid van enkele uitheemse plantensoorten (exoten) en de afkalving op de kruising nieuwe/oude Schaarsbeek. Voor de vogels heeft het Grote Goor dus zeker een grote waarde, want behalve net genoemde soorten, wonen er ook nog watervogels, zoals Dodaars en

Robert Ketelaar (Maria Neumann)

Kuifeend en weidevogels, zoals Kievit en Graspieper. Er leven dus ook heel veel insecten in het Grote Goor, zoals sprinkhanen, vlinders, kevers, zweefvliegen, oranjetipje, grasjuffer, platkop en langs de beek en bij de poelen een aantal soorten libellen. En waar insecten en vlinders leven, zijn wederom verschillende soorten bloemen aanwezig, zoals in dit gebied de echte koekoeksbloem, geelblaadjes, holpijp en waterviolier.

De bloemen en planten hebben dus een waarde voor de insecten, de insecten hebben een waarde voor de vogels en zij zijn volop in dit natuurgebied aanwezig. Toch gaat het tijdens de bijeenkomst om het verhogen van de natuurwaarde van het Grote Goor. Maar in hoeverre maak en creëer je natuur? Is dat in dit gebied überhaupt nodig? Wil je iets toevoegen om meer biodiversiteit te creëren? In het publiek zijn de meningen heel uiteenlopend. Er zijn de jagers, die de ganzen afschieten, omdat zij er last van hebben, terwijl je het ook aan zelfregulatie over zou kunnen laten, want vossen hebben ook honger. Door mineraalrijk kwelwater ontstaat er ook meer diversiteit, maar dat is nauwelijks voorhanden in het Grote Goor. De Schaarsbeek kan niet verder omhoog, dus er zijn ook geen plas

drassen. Maar hij kan wel droog komen te staan en dan zie je heel veel mooie planten verschijnen. Het beleid van Natuurmonumenten is er duidelijk in: als er schade is, wordt er ingegrepen, verder niet. 15 jaar (sinds het opstellen van de eerste natuurvisie voor dit gebied in 2002) is een hele korte tijd voor de natuur. De komende 18 jaar zal er vast meer verandering te zien zijn, maar daarvoor is dus tijd en vooral geduld nodig. Vooralsnog geldt, dat niemand het Grote Goor in mag, om de rust en natuur niet te verstoren en dat blijft ook de komende jaren zo. Wel was iedereen op 14 april uitgenodigd om het Grote Goor in te gaan. Een unieke kans waar volop gebruik van werd gemaakt. Zo konden geïnteresseerden met eigen ogen zien hoe het gebied erbij ligt en op zoek naar planten en vogels. Robert Ketelaar gaf aanvullende informatie naar aanleiding van de bijeenkomst. Zo vertelde hij bijvoorbeeld dat er in het Grote Goor ook aardhommels leven die hun nesten aan de oevers van de Schaarsbeek bouwen. Hij gaf een fijne tip voor iedereen die het de aardhommel ook in eigen tuin wat makkelijker wil maken: neem een grote glazen pot, doe er wat aarde en gras, bladeren etc. in en begraaft deze liggend voor de helft in de aarde. Zorg verder voor lekkere

bloemen in je tuin en wie weet,
gaat er een aardhommel in wonen.

Een eigen stekkie

Zaterdag 26 mei was het eindelijk weer tijd om met de juniorclub van de vriendenclub van de Stichting Marke Vragender Veen de natuur in te trekken. Met meer dan 60 kinderen en een hoop vrijwilligers trokken wij het veen in waar wij nu onze eigen plek in de bufferzone in gebruik genomen hebben. Deze stek hebben wij ons meteen eigen gemaakt door er, eigenlijk wel heel typisch, een hekje van wilgentwijgen rondom te bouwen. Bij onze volgende activiteit in het najaar gaan wij nog een heuse

wilgentent bouwen, waarin wij met z'n allen op boomstammetjes kunnen zitten en de volgende avonturen kunnen bespreken. Tevens zal dit plekje ook van de Vaene(k)wakers van de Antoniuschool in Vragender zijn die ook geregeld het veen intrekken voor praktijkonderwijs. Door kinderen al op jonge leeftijd op een speelse manier kennis te laten maken met ons mooie veen, hopen wij dat een aantal van hen zich in de toekomst wil gaan inzetten voor het behoud van een uniek stuk levend hoogveen. Terwijl een afwisselende groep hard aan het werk was met het opzetten en vlechten van het

Aan het natuurwerk

(Joris ter Bogt)

wilgenhekje, vertrok een andere groep richting de kikkerpoel om te kijken of er nog kikkers of kamsalamanders te zien waren. Kikkers en kikkervisjes waren er volop te vinden. Het grote insectenhotel wat wij afgelopen najaar in de buurt van de kikkerpoel geplaatst hebben, is voor een gedeelte ook al bewoond door bijen. Het is mooi om te zien dat de insecten deze schuilplek weten te vinden. Weer een andere groep kon even lekker aan de knutsel onder een opgezet zeil, om even voor de zon te schuilen, want het was een hele hete middag. Speciaal om die reden zorgden ook wat met water gevulde opgezette badjes voor extra verkoeling en vooral heel veel plezier bij de kinderen. Het was een geslaagde middag voor iedereen en het bestuur van de vriendenclub verheugd zich nu al op de volgende middag in het veen met de juniorclub.

Een moment

door Harrie Krabben

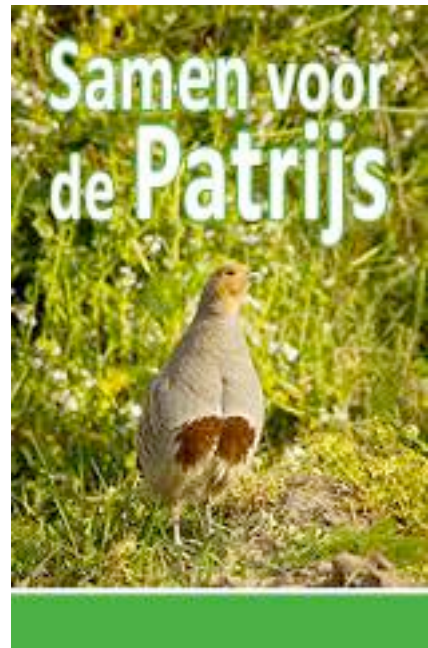
Hallo beste mensen, hier weer een flits van het bestuur van de SMVV. Ik heb veel nagedacht over wat ik het papier zal toevertrouwen. Het is een verhaal van een gewone, maar wel een bijzondere kijk op

wat er zoal gaande is bij de SMVV. Jullie zullen het niet geloven, maar een alledaagse blik geeft hele bijzondere momenten, waar je graag even bij stil staat. Zo ook de laatste bijeenkomst van de juniorclub in het veen. Opgetogen als ik was om daar mijn eigen kleinkinderen voor het eerst te zien meedoen, een kinderfeestje, waar de natuur centraal stond. Je kunt er niet vroeg genoeg mee beginnen. Een deur die wordt geopend naar de werkelijkheid, die je voelt en goed doet. Dat overkwam mij dus een paar weken geleden, waardoor mijn trots alleen maar groeide. De werkelijkheid die soms weerbarstig lijkt, omdat verschillende belangen spelen in en rond ons mooie natuurgebied. Als wij met elkaar die belangen goed kunnen blijven afwegen, nu en in de toekomst, dan ziet het er zonnig uit voor het Vragenderveen.

Samen voor de patrijs (deel 2)

In de vorige nieuwsbrief van eind 2017 hebben wij het reddingsproject ‚Samen voor de patrijs‘ voorgesteld, hoe het tot stand is gekomen en waarom. In dit artikel willen wij het over de praktische zaken hebben, want hoe creëer je nou een passende

leefomgeving voor deze akkervogel? Ben je grondeigenaar, dan kan je eigenlijk onmiddellijk aan de slag. Met een stuk van 3 x 50 m kan je al beginnen, net zoals met valhoeken of geerhoeken, randen langs beken, fietspaden en bermen. Deze akkerranden of bermenranden zaai je naar het omploegen vervolgens in met een biologisch zaadmengsel bestaande uit 75% graansoorten (zoals haver, gerst, rogge en tarwe) en 25% bloemenzaden (zoals phacelia, bladrammenas, malva, korenbloem en klaproos). Door deze gewassen en bloemen te zaaien, groeit er genoeg voedsel voor de patrijs en komen er veel verschillende insecten op af. De pas geboren kuikens, het patrijzenvrouwtje legt vaak 15-20 eieren in één keer (!), hebben de eiwitrijke insecten nodig. Later schakelen de patrijzen over op planten; zij vinden de peulvruchten zoals bladrammenas, mosterdzaad en koolzaad heel lekker. In de winter eten zij vooral zaden, bijvoorbeeld van de zonnebloem. De akkerranden, hoeken en bermen worden voor de winter maar voor 2/3 gemaaid, 1/3 blijft staan, want anders zou je de leefomgeving van de patrijs weg halen. Elk voorjaar worden de velden opnieuw ingezaaid, waarbij de velden afgewisseld worden.

Door phacelia en bladrammenas te laten groeien, wordt de bodem enorm verbeterd. Al na 3 jaar vind je er geen landbouwgif meer in terug. Er leven in en op de grond weer heel veel insecten, zoals de solitaire bij, de aardhommel, de wespenspin, de glanslibelle en het oranjetipje. Fazanten, hermelijnen, muizen en roofvogels vinden het ook fijn in en bij de akkerranden. Er ontstaat weer biodiversiteit, 'Samen voor de patrijs' is het gelukt om de cultuurlandschappen en het bijbehorende soortenrijkdom aan planten en dieren, die er vanouds waren, te herstellen. Er is aantoonbaar succes geboekt en dat in heel Nederland en ook over de

grens in Duitsland, want het project is al door heel veel gemeentes opgepakt en uitgevoerd en iedereen behaalt goede resultaten.

Grondeigenaren krijgen hiervoor trouwens een vergoeding. Frans ter Bogt en Herman Simmelink van ‚Samen voor de patrijs‘ zijn toen met subsidieaanvragen bij de gemeente begonnen. Ondertussen dragen zowel gemeentes, als provincies, de overheid en zelfs de EU aan dit succesvolle project bij.

Wil je weten of er in jouw gemeente ook al aan gewerkt wordt, informeer er dan naar of bel met Herman Simmelink (0613246510) of Frans ter Bogt (0623152305). In Vragender zijn wij ook bijna zo ver. Er wordt al door verschillende mensen aan dit project gewerkt. Weet je nu al dat je graag hieraan mee wilt doen, stuur dan een email naar de redactie van deze nieuwsbrief. In de volgende nieuwsbrief gaan wij hier ook nog uitgebreid op in.

Akkerranden bij Aalten

(Maria Neumann)